

Există o relație între minte și corp?

Bălteanu Valentin

„*Gândesc, deci exist*”, afirmă René Descartes în partea a IV-a din „*Discurs asupra Metodei*”. Această teză este greu de combătut, deoarece noi ca și ființe umane, cu ajutorul experiențelor senzoriale, de exemplu: auzul, mirosul, văzul, tactul, asimilăm cunoștințe din lumea exterioară și totodată luăm decizii în legătură cu aceasta cu ajutorul rațiunii, cumpătului, dorinței, de aici rezultând procesul gândirii, iar odată ce ne conștientizăm locul în univers, în natură, în societate, în momentul în care ne punem întrebări, luăm decizii sau pur și simplu, acționăm conștient, nu avem cum să ne mai îndoim dacă existăm. Dar unde se petrece această gândire? Când auzim cuvântul „câine”, acesta nu apare în fața noastră ca și obiect fizic, când ne gândim ce să alegem astăzi ca și transport la serviciu între autobuz sau metrou, acestea nu apar construite în fața noastră, dar totuși avem o imagine cu acestea. Și unde este această imagine? În minte. Dar ce este mintea? Unde se află aceasta și cum interacționează ea cu lumea exterioară?

Pentru a explica acest lucru, voi prezenta și voi explica două dintre concepțiile acceptate la scară largă privitoare la această problematică a relației minte – corp. Prima concepție este concepția dualistă, cea care presupune că noi suntem alcătuiți din două părți complet diferite, corpul fizic și sufletul, sufletul reprezentând mintea; pe când concepția fizicistă susține că nu există nimic altceva decât lumea fizică, iar mintea este decât un rezultat al proceselor fizice ale creierului.

În cele ce urmează, pe baza raționamentului dat de Campbell K. David, voi argumenta ambele concepții utilizându-mă de câteva scenarii imaginare folosite și de Thomas Nagel.

Raționamentul este următorul:

- (1) *Corpul omenesc este un lucru de natură materială.*
- (2) *Mintea omenească este un lucru de natură spirituală.*
- (3) *Corpul și mintea interacționează.*
- (4) *Spiritul și materia nu interacționează.*

„*E limpede ca tezele (1) – (4) nu pot fi toate adevărate. Unde este greșeala?*”

În primul rând, să analizăm concepția fizicistă în legătură cu acest raționament. Punctul (1) este adevărat și nu poate fi combătut în nici un fel de nici una dintre cele două concepții. Acest fapt

este dovedit cu ajutorul științelor exacte, de exemplu cu ajutorul biologiei: corpul uman este de origine materială, el este compus din materie care poate fi observată la microscop, poate fi atinsă și mirosită, îngrijită în medicină.

Fizicaliștii neagă punctul (2) susținând că mintea umană nu este altceva decât rezultatul proceselor fizice ale creierului. Să ne imaginăm că mergem pe plajă, desculți prin nisip, aproape de apă, când la un moment dat călcăm din greșală pe un rac, acesta înțepându-ne în talpă. Simțim durere, dar unde simțim durerea de fapt? Mulți ar spune că în picior, deoarece acolo s-a petrecut acțiunea, dar de fapt ea este dată de stimulii din picior, care la întâlnirea cu veninul trimit impulsuri electrice de-a lungul nervilor către creierul nostru, acolo petrecându-se alte schimbări fizice, care au ca rezultat o senzație numită durere. Pentru aceștia mintea umană nu este altceva decât rezultatul schimbărilor și proceselor petrecute în creier, deci doar un proces mental fizic existent.

Dualiștii consideră că mintea omenească este un lucru de natură spirituală, la fel ca în primul exemplu oferit, când ne amintim că nu am hrănit câinele imaginea acestuia ne apare în față, dar nefiind un lucru material, acea imagine este de fapt o reprezentare apărută în minte. Imaginația noastră este nelimitată, ne putem imagina că zburăm peste clădiri, că suntem gigantici, că dinozaurii există, dar aceste lucruri vor exista doar în mintea noastră, nu și în realitate, prin urmare, mintea noastră este un lucru de natură spirituală. Nu putem atinge ce ne imaginăm și ce vizualizăm, de aici rezultă că punctul (2) este adevărat din modul lor de vedere, mintea este de natură spirituală.

Pentru punctul (3) reiau exemplul de mai devreme. Atunci când sunt înțepat în picior, către creierul meu sunt trimise impulsuri electrice, aceste impulsuri odată ajunse în creier, în urma altor procese fizice, se transformă în durerea pe care o simt în minte. Asta înseamnă că trebuie să fie o legătură între lumea fizică și mintea mea, altfel ceea ce s-a întâmplat, înțepătura, senzația acesteia, nu ar fi ajuns acolo. Acest argument este acceptat de către fizicaliști, deoarece susține teoria acestora. Ceea ce se întâmplă cu corpul nostru, toate senzațiile și experiențele exterioare, ajung cu ajutorul stimulilor și nervilor în creier, acolo producându-se toate reacțiile, efectele. Ei au o explicație și pentru ce sunt sentimentele, ei asociindu-le ca o reacție, adaptare a creierului, mentalității la mediul extern, acestea fiind doar procese cognitive, interne și personale.

Și dualiștii se pronunță oarecum la fel în legătură cu punctul (3), ei afirmă că mintea și corpul interacționează cumva, altfel ceea ce se întâmplă cu corpul nostru nu ar putea influența mintea. De exemplu atunci când cineva ne lovește intenționat cu palma, acest lucru ne face să fim triști, prin urmare există legătura între senzația externă și ceea ce simți în suflet, iar invers dacă mintea nu ar putea influența corpul, astfel nu am putea ordona mâinii de exemplu să ia prăjitura pe care ne-o dorim de pe masă și s-o aducă la gură. Singura problemă e că nu pot găsi o explicație pentru această legătură și cum se produce, deși multe teorii au fost elaborate. De exemplu una dintre ele susține că mintea și

corpul fac parte din lumi epistemologice diferite și că nu pot interacționa fizic, nu există un „pod” care le leagă.

De aici ajungem la punctul (4), „Spiritul și materia nu interacționează”. Argument acceptat de dualiști, după cum rezultă din exemplul de mai sus, dar respins de fizicaliști, deoarece ei consideră că nu există un „suflet” al omului, există doar ceea ce creierul nostru, neuronii, produc. Acele senzații dând naștere personalității, aceasta cuprinzând tot ceea ce construiește caracterul unei persoane. Aceasta este problema raționamentului dat de Campbell. Raționamentele (1) – (4) nu pot fi toate adevărate și să fie și înglobate în aceeași teorie. Pentru ca o concepție să aibă sens și să urmeze raționamentul unele părți trebuie eliminate. Atunci punctul (3) ar trebui eliminat sau considerat negativ, pentru ca teoria dualiștilor să capete sens și pe de altă parte, pentru ca teoria fizicaliștilor să rămână în picioare, punctul (4) ar trebui să fie considerat fals.

Noi oamenii, am evoluat în ultimele secole mai mult de cât am evoluat în zeci de mii de ani ai umanității. Știința avansează din ce în ce mai repede, filosofia încearcă să dea răspunsuri unde aceasta nu poate, iar totul urmează cursul natural și ireversibil al timpului. Nu știm cert ce s-a întâmplat, cum am ajuns aici, cum au ajuns oamenii să dobândească o gândire rațională și inventivă și probabil aceste răspunsuri nu vor fi găsite prea curând. Ceea ce putem cunoaște cu adevărat, înafara lumii externe a cărei cunoaștere este limitată și poate fi pusă la îndoială de simțuri, mintea noastră este singurul loc care este în întregime al nostru și suntem liberi să ne creăm propriul univers în aceasta.

Albert Einstein: „*Imaginația este mult mai importantă decât cunoașterea.*”

Bibliografie:

1. NAGEL, Thomas, *Oare ce înseamnă toate astea?*, Editura ALL, 1994
2. DECARTES, René, *Discurs asupra metodei*, Editura MONDERO București, 1999
3. CAMPBELL, K. David, *Body and Mind*, Second Edition, University of Notre Dame Press 1984
4. EINSTEIN, Albert, *Cosmic Religion : With Other Opinions and Aphorisms*, 1931